УДК: 343.2(045)

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2021-75-2-88-95>

Пересада Ольга Михайлівна,
кандидат юридичних наук, доцент
(Донецький державний університет
внутрішніх справ, м. Маріуполь)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7199-1938>

ВІДМЕЖУВАННЯ УМИСНОГО ВБИВСТВА ВІД САМОГУБСТВА ТА НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ

У статті розглянуто актуальні питання визначення та кваліфікації умисного вбивства. Зазначено, що умисне вбивство слід відмежовувати від суміжних і схожих за зовнішніми проявами таких подій, як самогубство та нещасний випадок. Автором виявлено низку спільних та відмінних ознак, які слід враховувати правоохоронним органам під час кваліфікації події, що передбачає насильницьку смерть людини. Також проаналізовано окремі риси об'єкта, суб'єкта, об'єктивної та суб'єктивної сторони умисного вбивства, які будуть ключовими під час вирішення питання кваліфікації. З'ясовано певні ознаки нещасного випадку, за якими така подія відрізняється від умисного вбивства.

Ключові слова: *життя; кримінальне право; кваліфікація; умисне вбивство; самогубство; склад кримінального правопорушення.*

Постановка проблеми. Кваліфікація умисних вбивств у сучасних умовах розвитку кримінального законодавства спричиняє низку проблемних теоретико-методологічних і практично-прикладних питань. Зокрема, йдеться про проблеми розмежування вбивства, самогубства та нещасного випадку як суміжних понять у теорії та практиці сучасного кримінального права.

До того ж дослідження теоретико-методологічних засад визначення та юридичної кваліфікації умисних вбивств з точки зору їх розмежування з самогубством та нещасним випадком становить досить важливу наукову та практичну проблему сучасного кримінального права. Умисні вбивства можуть бути схожими на скоєння самогубства чи нещасний випадок або, навпаки, вказані події можуть за об'єктивною стороною нагадувати умисне вбивство, але відрізнятися за іншими елементами складу злочину, такими як об'єкт, суб'єкт та суб'єктивна сторона, що потребує встановлення теоретико-методологічних засад визначення наявності чи відсутності кожного з елементів складу злочину під час розгляду конкретного факту заподіяння людині насильницької смерті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що проблематика визначення та кваліфікації умисних вбивств досить детально розглядається у вітчизняній юридичній літературі. Варто звернути увагу на праці С. В. Албула, Ю. В. Бауліна, С. В. Бородіна, О. П. Бугайчук, О. М. Костенка, Д. І. Лопашука, О. С. Сотули, А. В. Холостенко, О. М. Храмцова та інших дослідників. Водночас удосконалення потребують наявні теоретико-методологічні підходи до відмежування умисних вбивств від таких суміжних понять, як самогубство та нещасний випадок з урахуванням сучасних

кримінально-правових доктринальних позицій та правозастосовної практики.

Мета цієї статті – розробити науково обґрунтовані теоретико-методологічні підходи до відмежування умисних убивств від самогубств та нещасних випадків, на підставі яких надати пропозиції щодо визначення критеріїв кваліфікації відповідних діянь.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи теоретико-методологічні засади визначення та класифікації злочинів проти життя в сучасному кримінальному праві, слід зазначити, що найтяжчим злочином проти життя особи в українській кримінально-правовій нормативній системі визнається вбивство, оскільки саме в цьому разі життя є безпосереднім об'єктом злочинного посягання, причому йдеться лише про життя іншої людини, адже скоєння самогубства не визнається злочином, а оцінка такого діяння має тільки морально-етичний характер.

Важливість правильної кваліфікації діяння полягає у необхідності притягнення винного (у разі його наявності) до відповідальності, яка передбачена законодавством України. Адже випадки, коли перед слідством постає проблема визначити, чи особа вчинила самогубство, чи було скоєне умисне вбивство, часто зустрічаються на практиці. Наприклад, у липні 2016 року у військовій частині поблизу Авдіївки помер військовослужбовець. Офіційно подія була кваліфікована як самогубство, проте родичі та знайомі загиблого категорично заперечують відповідну версію, вказуючи на те, що певні обставини смерті свідчать про інше [1]. У жовтні 2017 року поблизу Києва виявили тіло чоловіка з вогнепальним пораненням грудної клітки. Огляд місця події давав підстави вважати це самогубством, проте велика кількість інших доказів указувала на ймовірність факту умисного вбивства [2]. Цілком можливо, обстановка, яка означала, що особа самотійно вкоротила собі віку, була свідомо імітована. У слідчій практиці є немало прикладів таких спроб зловмисника уникнути розслідування вбивства, а отже і загрози кримінального переслідування та покарання. Восени 2020 року біля Станиці Луганської один військовослужбовець убив іншого, а злочин хотів приховати, тому інсценував самогубство жертви [3].

Вирішуючи питання про кваліфікацію юридичного факту як умисного вбивства або самогубства, необхідно зважати на наявність чи відсутність елементів складу умисного вбивства як злочину, до яких належать об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона.

Безпосереднім об'єктом убивства є життя іншої людини незалежно від її віку, статі, громадянства, національності, соціального стану та будь-яких інших індивідуальних чи колективних (групових) ознак. До того ж під «іншою людиною», яка має право на життя, що охороняється кримінально-правовим законодавством, у вітчизняній юридичній доктрині вважається фізична особа на всіх етапах її біологічного розвитку та існування: від початку фізіологічних пологів (у тому числі передчасних чи штучних) до біологічної смерті людини, під якою слід розуміти такий стан організму людини, коли зупиняється робота серця, унаслідок чого відбувається безповоротний процес розпаду клітин центральної нервової системи (при цьому слід пам'ятати, що «в умовах зупинки роботи серця і дихання можливе збереження життєдіяльності людського організму і людину за певних зусиль можна врятувати від смерті. Тому теоретично є можливим заподіяння біологічної смерті (вбивства) людини, яка знаходиться у стані клінічної смерті») [4, с. 36].

Водночас насильницький характер смерті є лише однією з ознак убивства, але притаманний також самогубству та нещасному випадку, які можна цілком справедливо віднести до суміжних юридичних фактів, за зовнішніми ознаками схожими на факт скоєння умисного вбивства, що потребує відповідної правильної кваліфікації та кримінально-правової оцінки.

За твердженням С. В. Бородіна, «спільним у скоєнні вбивства та самогубства є об'єкт посягання – життя людини, але під час учинення самогубства об'єкт та суб'єкт діяння співпадають» [5, с. 19]. З огляду на подібну методологічну конструкцію факт самогубства не призводить до будь-яких кримінально-правових наслідків для особи, яка залишилася живою внаслідок невдалої спроби скоєння означеної дії.

На відміну від убивства, яке може бути як умисним, так і необережним, самогубство є тільки умисним та має додаткову обов'язкову ознаку – мету позбавити себе життя. У цьому разі індиферентне психічне ставлення особи у вигляді непрямого умислу, коли особа передбачає результат своїх дій та байдуже ставиться до їх можливих наслідків, виключає кваліфікацію такого юридичного факту, як самогубство. На наш погляд, такі дії можна визначити як надмірний ризик, на який умисно йде особа, але при цьому завжди зберігає певний ступінь внутрішньої надії залишитися живою. Водночас випадок, коли особа цілком розуміє невідворотність своєї загибелі внаслідок скоєння конкретної власної дії, можна справедливо вважати самогубством, тобто умисним позбавленням себе біологічного життя.

Особливість нормативно-правового регулювання самогубства полягає в тому, що зазначене поняття відсутнє в чинному кримінальному законодавстві, крім юридичної конструкції «доведення до самогубства» як самостійного складу злочину проти життя людини, передбаченого ст. 120 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [6], який розуміється як «доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, систематичного приниження її людської гідності або систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать її волі, схиляння до самогубства, а також інших дій, що сприяють вчиненню самогубства», але у цій статті жодним чином не розкриваються ознаки чи способи скоєння власне самогубства, натомість ідеться тільки про протиправні дії винної особи, що призвели до скоєння самогубства іншою людиною.

Поняття «самогубство» можна знайти лише в деяких підзаконних актах, насамперед внутрішнього (відомчого) характеру. Так, у Правилах внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України самогубство згадується як особлива несприятлива обставина, що є підставою для скорочення часу прогулянки затриманих. Крім цього, указано, що працівники ізоляторів зобов'язані надавати медичну допомогу особам під час спроб самогубства [7].

До того ж Порядок та умови виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), травми або поранення, захворювання чи інвалідності осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту встановлює, що така допомога не виплачується, якщо смерть чи каліцтво настало внаслідок самогубства чи замаху на самогубство. Винятком є ситуація, коли такі дії зумовлені хворобою чи особу довели до самогубства [8].

Серед наукових джерел, присвячених проблемі визначення поняття та ознак самогубства, слід окремо звернути увагу на праці В. Д. Воднік. Як слушно зауважує автор, «самогубство – це явище соціальної патології, умисні та свідомі дії, спрямовані на позбавлення себе життя» [9, с. 142].

Отже, самогубство має декілька основних ознак за умовною аналогією зі складами злочинів, передбаченими Особливою частиною чинного Кримінального кодексу України, що дозволяє розмежувати відповідно до таких ознак умисне вбивство та самогубство.

По-перше, суб'єктний склад самогубства завжди обмежений однією особою, тоді як умисне вбивство може мати й індивідуальний, і колективний (груповий) склад суб'єктів за його кількісним виміром.

По-друге, за суб'єктивною стороною учасник події самогубства усвідомлено бажає настання наслідку (своєї смерті), для чого вчиняє відповідні дії, тоді як умисел особи – суб'єкта умисного вбивства – завжди спрямований на позбавлення життя іншої особи – потерпілого. До того ж як самогубець, так і вбивця не намагаються запобігти наслідкам, а, навпаки, прискорюють їх настання, адже чітко усвідомлюють основний наслідок і розуміють значення та кінцевий результат своїх дій, що є спільною ознакою психічного ставлення особи до вчиненого діяння у двох випадках, розмежування яких розглядається. Також надзвичайно важливою складовою суб'єктивної сторони в цьому разі є мотив. Установлення мотиву вбивства є обов'язковим, адже це елемент складу злочину. У разі самогубства визначення мотиву теж убачається необхідним, бо об'єктивно людина не може без причини прийняти рішення позбавити себе життя. Відсутність такої причини може розглядатися як підстава

сумніватися у кваліфікації діяння як самогубства, проте лише в комплексі з іншими обставинами. Варто зазначити, що сама по собі незрозумілість причин самогубства не може бути підставою розглядати подію як умисне вбивство.

По-третє, за об'єктом самогубство з прямим умислом посягає на власне життя, а умисне вбивство – на життя іншої людини, що є основним критерієм відмежування цих двох юридичних фактів з метою їхньої правильної кримінально-правової кваліфікації.

Щодо об'єктивної сторони, то умисне вбивство та самогубство можуть мати дуже схожі характеристики. Наприклад, за об'єктивною стороною й умисне вбивство, і самогубство можуть вчинятися як через дію, так і через бездіяльність (в останньому випадку можна навести приклади свідомого ненадання допомоги зобов'язаною особою, якщо прямим умислом є позбавлення життя іншої людини, і, навпаки, невиконання певних медичних рекомендацій самогубцем, якщо свідомим та невідворотним наслідком цього є власна біологічна смерть). Отже, аналіз цього елемента варто розглядати як допоміжний критерій відмежування умисного вбивства від самогубства.

Іншим суміжним з умисним вбивством поняттям, що безпосередньо впливає на складність кримінально-правової кваліфікації, є така подія, як нещасний випадок.

На відміну від умисного вбивства, у разі нещасного випадку не враховується суб'єктивна сторона у вигляді вини особи, тобто йдеться про випадковий збіг обставин, що призвів до трагічної події – насильницької смерті.

Нещасний випадок – це тілесні пошкодження або смерть, інколи пошкодження майна, причиною яких є несподіваний збіг обставин. У цьому разі зазвичай мається на увазі, що негативного ймовірного результату можливо було уникнути або запобігти, якщо причини, що призвели до нещасного випадку, були б розпізнані раніше.

Типовими прикладами виробничих та невиробничих нещасних випадків у наявній слідчій та судовій практиці є автомобільна катастрофа, падіння з висоти, потрапляння предметів у дихальне горло, падіння предметів (цеглини, бурульки) на голову, ураження електричним струмом. Чинниками ризику можуть бути: недотримання техніки безпеки, вживання алкоголю, наркотичних засобів, внутрішній стан хвилювання, наявність хронічних захворювань (наприклад епілепсія) тощо.

Окремим видом нещасного випадку є заподіяння смерті самому собі внаслідок власної недбалості як на виробництві, так і в побутових умовах, що також виключає кримінально-правову оцінку за об'єктивною (зовнішньою) стороною випадкової трагічної події.

Нормативно-правове визначення нещасного випадку в чинному кримінальному законодавстві України відсутнє і знаходиться лише у сфері підзаконних актів адміністративно-правового характеру. На підставі аналізу цих актів нещасні випадки можна умовно поділити на нещасні випадки виробничого та невиробничого характеру.

Достатньо розгорнуте визначення нещасного випадку виробничого характеру наведено в Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві [11]. Згідно з пунктом 7 цього Порядку розслідування проводиться у разі виникнення нещасного випадку, а саме обмеженої в часі події або раптового впливу на працівника небезпечного виробничого фактора або середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких зафіксовано шкоду здоров'ю, зокрема від одержання поранення, травми, у тому числі внаслідок тілесних ушкоджень, гострого професійного захворювання (отруєння) та інших отруєнь, одержання сонячного або теплового удару, опіку, обмороження, а також у разі утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою та іонізуючим випромінюванням, одержання інших ушкоджень унаслідок аварії, пожежі, стихійного лиха (землетрусу, зсуву, повені, урагану тощо), контакту з представниками тваринного і рослинного світу, які призвели до втрати працівником працездатності на один робочий день чи більше або до необхідності переведення його на іншу (легшу) роботу не менш як на один робочий день, зникнення, а також настання смерті працівника під час виконання ним трудових (посадових) обов'язків.

Для порівняння слід також навести визначення нещасного випадку, що міститься в Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру. Згідно з цим документом нещасні випадки невиробничого характеру слід розуміти як не пов'язані з виконанням трудових обов'язків травми, у тому числі отримані внаслідок заподіяних тілесних ушкоджень іншою особою, отруєння, самогубства, опіки, обмороження, утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою, травми, отримані внаслідок стихійного лиха, контакту з тваринами тощо, які призвели до ушкодження здоров'я або смерті потерпілих [12].

Таке визначення є більш відповідним для узагальненого використання у сфері кримінального права, проте містить певні недоліки, зокрема намагання віднести травми, отримані під час скоєння самогубства, до категорії нещасних випадків, з чим важко погодитися, адже у цьому разі йдеться саме про замах на самогубство, а не про нещасний випадок, що має вирішальне значення, зокрема для кримінально-правової кваліфікації діяння за ст. 120 КК України як доведення до самогубства, у якій кримінально караним є доведення до самогубства чи до замаху на самогубство, а не про нещасний випадок. Тобто практичне значення може мати не тільки відмежування умисного вбивства від нещасного випадку та самогубства, а й правильне розмежування самогубства та нещасного випадку між собою, що впливає і на правильну кримінально-правову кваліфікацію такого самостійного складу злочину, як доведення до самогубства.

Також варто зазначити, що хоча настання насильницької смерті особи є наслідком відповідних подій, проте в них немає складу кримінального правопорушення. Здебільшого йдеться про відсутність зв'язку між діями (бездіяльністю суб'єкта) та настанням негативних наслідків або ситуацію, у якій суб'єкт та постраждалий є тією самою особою. Остання ситуація відрізняється від самогубства відсутністю умислу щодо настання смерті.

Від умисного вбивства нещасний випадок відрізняється за такими основними ознаками. По-перше, учасники події, що трактується як нещасний випадок, не бажають настання його наслідків, при цьому постраждала особа намагається уникнути наслідків цього випадку, рятуючи себе та інших осіб, однак нещасний випадок відбувається проти волі особи. По-друге, умисне вбивство завжди за суб'єктивною стороною має форму умислу винної особи, а нещасний випадок завжди передбачає відсутність умислу як психічного ставлення особи до скоєної дії чи бездіяльності.

У разі наявності причинно-наслідкового зв'язку між діями особи та негативними наслідками, а також за умови, що винний у заподіянні насильницької смерті іншій людині не мав жодного наміру спричинити смерть і навіть не усвідомлював таку теоретичну можливість, не може йтися про умисне вбивство. Таку подію варто кваліфікувати як убивство через необережність, а у разі, якщо їй передувало порушення спеціальним суб'єктом правил та норм на виробництві, – за відповідною статтею розділу 10 Кримінального кодексу України.

Висновки. Отже, для остаточної та правильної кваліфікації події, у результаті якої настала насильницька смерть особи, як умисного вбивства необхідно детально з'ясувати всі обставини, що становлять склад відповідного злочину.

Об'єктом посягання умисного вбивства завжди є життя іншої людини, тоді як об'єктом посягання самогубства буде власне життя. Суб'єктно-об'єктний склад події нещасного випадку має винятково випадковий характер унаслідок збігу фактичних обставин, може частково співпадати або не співпадати з відповідними кваліфікаційними ознаками умисного вбивства.

Щодо об'єктивної сторони, то обставини умисного вбивства, самогубства та нещасного випадку можуть бути схожими та мати багато спільного. Проте істотним буде встановлення причинного зв'язку між діянням та наслідками. Якщо цей зв'язок відсутній, то можна стверджувати, що стався нещасний випадок. Якщо ж причинний зв'язок наявний, то особливої уваги заслуговує суб'єктивна сторона події, а саме наявність та форма вини особи. Умисне вбивство завжди характеризується умислом на позбавлення особи життя. Якщо ж винна особа не мала відповідного наміру та навіть не усвідомлювала можливості настання таких наслідків,

діяння варто кваліфікувати за іншими статтями Кримінального кодексу України залежно від інших обставин (наприклад, ст. 119 «Вбивство через необережність» тощо).

Що ж стосується суб'єкта, то варто зазначити таке: якщо суб'єкт діяння та постраждала особа співпадають (у разі самогубства або заподіяння з необережності смерті самому собі), кваліфікацію діяння як умисного вбивства можна виключити.

Список використаних джерел

1. Вбивство чи самогубство? Досудова тяганина тривалістю в роки. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29257895.html> (дата звернення: 05.04.2021).
2. Вбивство чи самогубство? У Києві виявили тіло молодого чоловіка з простреленими грудьми. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=2001891700022695> (дата звернення: 05.04.2021).
3. Вбивство 21-річного бійця на Луганщині спробували замаскувати під самогубство. URL: https://zaxid.net/na_luganshchini_vbivstvo_21_richnogo_viyskovogo_namagalis_zamaskuvati_pid_samogubstvo_n1510648 (дата звернення: 05.04.2021).
4. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 ч. / під заг. ред. М. О. Потебенька, В. Г. Гончаренка. К. : Форум, 2001. Ч. 2 : Особлива частина. 944 с.
5. Бородин С. В. Квалификация преступлений против жизни. М. : Юридическая литература, 1977. 240 с.
6. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
7. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України № 638 від 02 грудня 2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-09> (дата звернення: 05.04.2021).
8. Про затвердження Порядку та умов виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), травми або поранення, захворювання чи інвалідності осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України № 908 від 11 липня 2007 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/908-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.04.2021).
9. Воднік В. Д. Самогубство: причини та шляхи профілактики. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: «Філософія, філософія права, політологія, соціологія». 2013. № 3 (17). С. 140–160.
10. Про затвердження Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу : наказ Міністерства освіти і науки України від 16 травня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0612-19#n> (дата звернення: 05.04.2021).
11. Про затвердження Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві : Постанова Кабінету Міністрів України № 337 від 17 квітня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.04.2021).
12. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру : Постанова Кабінету Міністрів України № 270 від 22 березня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-2001-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.04.2021).

References

1. Vbivstvo chi samogubstvo? Sudova tiaganina trivalistiu v roky [Murder or suicide? Litigation lasting for years]. Radio Svoboda. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29257895.html> (data zvernennia: 05.04.2021) [in Ukrainian].
2. Vbivstvo chi samogubstvo? U Kyevi vyavili tilo mololdogo cholovika z prostrelenimi grudmi [Murder or suicide? The body of a young man with a shot in the chest was found in Kyiv]. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=2001891700022695> (data zvernennia: 05.04.2021) [in Ukrainian].
3. Vbivstvo 21-richnogo biytsia na Luganshini sprobuvali zamaskuvati pid samogubstvo [The murder of a 21-year-old soldier in the Luhansk region has been tried to disguise as suicide]. URL: https://zaxid.net/na_luganshhini_vbivstvo_21_richnogo_viyskovogo_namagalis_zamaskuvati_pid_samogubstvo_n1510648 (data zvernennia: 05.04.2021) [in Ukrainian].
4. Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy : u 2 ch. [Scientific and practical commentary to the Criminal Code of Ukraine] / pid zah. red. M. O. Potebenka, V. H. Honcharenka. K. : Forum, 2001. Ch. 2 : Osoblyva chastyna. 944 s. [in Ukrainian].
5. Borodin, S. V. (1977). Kvalifikatsiya prestupleniy protiv zhizni [Qualification of crimes against life]. M. : Yuridicheskaya literatura. 240 s. [in Russian].
6. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 05 kvitnia 2001 r. [The Criminal Code of Ukraine of April 05, 2001]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2001. № 25–26. St. 131 [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Pravil vnutrishnogo rozporiadku v izoliatorach тимчасового тримання органів внутрішніх справ України : наказ Міністерства внутрішніх справ України № 638 від 02 грудня 2008 р. [On approval of the Rules of Procedure in temporary detention facilities of the bodies of internal affairs of Ukraine : Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine № 638 of December 2, 2008]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-09> (data zvernennia: 05.04.2021) [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Poriadku ta umov viplati odnorazovoi groshovoi dopomogi u razі zagibeli (smerti), travmi abo poranennia, zahvoriuvannia chi invalidnosti osib riadovogo i nachalnitskogo skladu sluzhbi civilnogo zahistu : Postanova Kabinetu Ministriv Ukraini № 908 від 11 lypnia 2007 r. [On approval of the Procedure and conditions for payment of one-time financial assistance in case of death, trauma or injury, illness or disability of members of the rank and file and senior staff of the Civil Defense Service: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 908 of July 11, 2007]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/908-2007-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 05.04.2021) [in Ukrainian].
9. Vodnik, V. D. (2013). Samogubstvo: prichinin ta shliakhi profilaktiki. *Visnik Natsionalnogo universitetu «Yuridichna academia Ukraini imeni Yaroslava Mudrogo»*. *Seria: «Filosofia, filosofia prava, politologia, sociologia»* [Suicide: causes and ways of prevention. *Bulletin of the National University «Yaroslav Mudryi Law Academy of Ukraine»*. *Series: «Philosophy, philosophy of law, political science, sociology»*]. № 3 (17). S. 140–160 [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poryadok rozsliduvannia neshchasnykh vypadkiv, shcho stalysya iz zdobuvachamy osvity pid chas osvith'oho protsesu : наказ Міністерства освіти і науки України від 16 травня 2019 р. [On approval of the Regulations on the procedure for investigating accidents that occurred to students during the educational process : Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of May 16, 2019]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0612-19#n> (data zvernennia: 05.04.2021) [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia Poryadku provedennia rozsliduvannia ta vedennia obliku neshchasnykh vypadkiv, profesiynykh zakhvoryuvan' i avariі na vyrobnytstvi : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 337 від 17 kvitnya 2019 r. [On approval of the Procedure for investigation and accounting of accidents, occupational diseases and accidents at work : Resolution of the Cabinet of

Ministers of Ukraine № 337 of April 17, 2019]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 05.04.2021) [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennya Poryadku rozsliduvannya ta obliku neshchasnykh vypadkiv nevyrobnychoho kharakteru : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny № 270 vid 22 bereznya 2001 r. [On approval of the Procedure for investigation and accounting of non-productive accidents : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 270 of March 22, 2001]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-2001-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 05.04.2021) [in Ukrainian].

Peresada Olha,

PhD in Law, Associate Professor

(Donetsk State University of Internal Affairs, Mariupol)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7199-1938>

DETERMINATION OF PREMEDITATED MURDER FROM SUICIDE AND ACCIDENT: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES

The article considers topical issues of definition and qualification of premeditated murder. Intentional homicide has been shown to be distinguished from related and externally similar events, such as suicide and accident. This issue is especially relevant given the fact that a person who committed premeditated murder may knowingly seek to create an environment for incorrect classification of the act. Therefore, it is not possible and not necessary to draw unambiguous conclusions about the legal qualification of such an event solely due to objective circumstances, despite the sometimes obvious nature of the event. The author identified a number of common and distinctive features that should be taken into account by law enforcement agencies during the qualification of an event involving a violent death. An example is the presence and clarity of the reasons for which a person may have committed a probable suicide. However, it is stated that a person's subjective attitude to the act and external signs should be considered only in conjunction with other circumstances. The author also considers certain features of the object, subject, objective and subjective side of premeditated murder, which will be key in resolving the issue of qualification. It was found that the essential features of premeditated murder are its illegality and the intention to take the life of another person, is only in the presence of both of these factors can a legal fact be interpreted as premeditated murder. There are certain signs of an accident that distinguish such an event from premeditated murder. The key is the absence of any form of guilt on the part of the perpetrator. The author also identified a number of features in the presence of which the qualification of the act as premeditated murder should be excluded, for example, the case when the subject of the act and the victim are one and the same person.

Key words: *life; criminal law; qualification; premeditated murder; suicide; corpus delicti.*

Надіслано до редколегії 06.04.2021
Рекомендовано до публікації 13.04.2021